

הרי זה יביא הוא ונסכיו בשווי מנה, ושיעור זה — וכן בעגל איל וכבש — מתורה שבעל פה הוא.⁽¹⁾

ואם אמר "הרי עלי עגל": יביא הוא ונסכיו בחמש סלעים.

"הרי עלי איל": יביא הוא ונסכיו בשתיים סלעים.

"הרי עלי כבש": יביא הוא ונסכיו בסלע אחד.

ואם פירש "הרי עלי שור במנה": יביא את השור עצמו במנה חוץ מנסכיו.⁽²⁾

"הרי עלי עגל בחמש": יביא את העגל בחמש סלעים חוץ מנסכיו.

"הרי עלי איל בשתיים": יביא את האיל בשתיים חוץ מנסכיו.

"הרי עלי כבש בסלע": יביא בסלע חוץ מנסכיו.

ואם אמר: "הרי עלי שור במנה", והביא שנים במנה, לא יצא; ואפילו זה בשווי מנה חסר דינר, וזה בשווי מנה חסר דינר, עד שיהא שור אחד שוה מנה.

האומר: "הרי עלי שור שחור" והביא לבן, או שנדר שור לבן והביא שחור; או שנדר שור גדול והביא קטן, לא יצא.⁽³⁾

יביא פר ועגל [היינו: זכר גדול וקטן מן הבקר] איל שעיר [היינו: זכר גדול מן הכבשים והעזים] גדי וטלה [היינו: זכר קטן מן העזים ומן הכבשים].

ואם אמר "פירשתי להביא עולה ואיני יודע מה פירשתי [אם בקר אם צאן]":

ב-קז הרי זה מוסף עליהן על האמור לעיל תור ובן יונה.

האומר "הרי עלי תודה ושלמים [או שלמים]" שהם באים מן הזכר ומן הנקבה: יביא כבש או כבשה שהם הפחותים שבתודה ושלמים.

ואם בא לפנינו ואמר "פירשתי מן בקר ואיני יודע מה פירשתי [אם גדול או קטן, זכר או נקבה]":

יביא פר ופרה, עגל ועגלה, [היינו: בקר גדול וקטן זכר ונקבה].

ואם אמר "פירשתי מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי":

יביא: פר ופרה, עגל ועגלה, איל ורחלה, שעיר ושעירה, גדי וגדיה, טלה וטלייה, [היינו: כל המינים שנזכרו בעולה, אלא שמביא מן הזכר ומן הנקבה].

האומר "הרי עלי שור":

לנסכים, וגם אפשר שאין שייך שיעור בנסכים שכמותם מגבלת].

3. [יש לעיין: השתא נדר שור גדול לא יביא שנים קטנים כמבואר ברישא, כל שכן שאין די לו בהאת שור אחד קטן].

1. כן פירש רש"י; אבל הרמב"ם בפירושו המשניות כתב: אלו הדמים הם הדמים הבינונים לאלו הדברים באותו הזמן באותן ארצות, וראה גם בהלכותיו; וב"שפת אמת" נסתפק לדעת רש"י אם יכול לפחות כשהתנה כן בפירוש.

2. [בפשטו משמע, שבאופן זה אין שיעור

ואם נדר שור קטן והביא גדול יצא.

רבי אומר: אף זה לא יצא, אלא יביא כמו שנדר.

גמרא:

שנינו במשנה: הרי עלי עולה יביא כבש, רבי אלעזר בן עזריה אומר: או תור או בן יונה:

ומפרשת הגמרא: ולא פליגי תנאים אלו, אלא מר כי אתריה ומר כי אתריה, כל תנא כפי הנהוג במקומו, אם כבש חשוב מן העוף או העוף חשוב ממנו, ואינו חייב להביא אלא את הפחות חשוב. (4)

תנו רבנן:

האומר "הרי עלי עולה בסלע למזבח":

יביא כבש, שאין לך דבר שקרב בסלע לגבי מזבח אלא כבש שקרב בסלע.

ואם בא לפנינו ואמר "פירשתי איזה קרבן אקננו ואביאו בסלע, ואיני יודע מה פירשתי":

יביא מכל דבר שקרב בסלע לגבי מזבח. (5)

שנינו במשנה: פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי, יביא פר ועגל:

ומקשינן: אמאי צריך הוא להביא את שניהם, וליתיה פר בלבד ויצא ממנה נפשו, כי אם פר נדר מה טוב, ואף אם עגל שהוא קטן מן הפר נדר, הרי הביא גדול ממה שנדר, ויצא!?

ומשינין: הא מני — הרישא של משנתנו — רבי היא, דאמר בסוף משנתנו: קטן והביא גדול לא יצא.

ומקשינן: אי רבי היא הרישא, אם כן אימא סיפא:

"שור במנח" והביא שנים במנח, לא יצא, ואפילו זה במנח חסר דינר וזה במנח חסר דינר; שחור והביא לבן, לבן והביא שחור, גדול והביא קטן, לא יצא; קטן והביא גדול, יצא, רבי אומר: לא יצא", ותיקשי:

וכי רישא וסיפא של המשנה רבי היא, ואילו מציעתא רבנן היא!?

ומשינין: אין, אכן רישא וסיפא רבי, ומציעתא רבנן, והכי קאמר התנא בסיפא: דבר זה שאמרנו לחייבו בהבאת עגל מלבד הפר, מחלוקת רבי ורבנן היא, כי לחכמים אינו צריך להביא אלא פר, שהנודר קטן והביא גדול — יצא.

תנן התם במסכת שקלים ו ה:

שלושה עשר שופרות [הן קופות העשויות כעין שופר ליתן בהן מעות] היו במקדש,

ועל כן אמר תור או בן יונה ...

5. ביאר רש"י: מדנחת לפרושי איכא לספוקי נמי באחרוני, הלכך יביא מכל דבר הקרב למזבח שוה סלע מכל אחד, ובלבד שיוכל לקנות דבר

4. כן פירש רש"י; אבל הרמב"ם בפירושו המשניות כתב: במקומו של תנא קמא לא היו קורין שם עולה מוחלט אלא בהמה ופחות שתהא כבש ובמקומו של רבי אלעזר בן עזריה קורין שם עולה מוחלט ואפילו על עולת העוף,

באותו יום, וכשהיה המזבח בטל מקרבנות אחרים, היו נוטלים מהקופה המיוחדת לבית האב שבאותו יום, והצרכו לכך, שאם לא כן היות והעורות ניתנות לבית האב שבאותו יום, היו בתי האב שלא הקרבו בהם קרבנות לקיץ המזבח, רבים עם בית האב שזכה בעורות, שהיו טוענים: לנו אין עורות מנדבת הציבור, ואילו לכם יש; (7) ולכן היו נוטלים לקיץ המזבח מאותה קופה של בית האב העובד באותו יום. (8)

רבי יוחנן אמר לפרש טעם מנין השופרות לנדבה:

מתוך שהנדבה מרובה, תיקנו להם שופרות מרובין, כדי שלא יתעפשו המעות כשהיו נתונים הרבה מהם בקופה אחת.

וזעירי אמר:

כנגד פר ועגל איל וכבש גדי ושעיר, כלומר, מי שנדב עולה ומסרה לציבור לקיץ המזבח, היה נותן את מעותיו באותן שופרות שהיו חלוקים לששת מיני הבהמות שהיו מביאים מהם עולה, (9) והצרכו לחלק את השופרות לקרבנות גדולים וקטנים ולא הסתפקו

שבעה מהם מפורשים במשנה שם מה נותנים בהם —

”ששה [שופרות] לנדבה”, היינו עולות שמביאים לקיץ המזבח כשהמזבח בטל מקרבנות, ומקטירים את הבשר והעור לכהנים.

שואלת הגמרא: **כנגד מי** היו ששה דוקא?

סימן קמף שע (6)

אמר חזקיה:

הכהנים היו עובדים במשמרות, ולכל משמרת ששה בתי אב שהיו מתחלקים לעבודה בימות השבוע, ובשבת היו כל הששה שוים.

כל המתחלק לכהנים היה מתחלק לאותו בית אב שהיה עובד באותו יום.

כנגד ששה בתי אבות הכהנים, שתקנו להם חכמים ששה קופות נפרדות, **כדי שיהא שלום זה עם זה**; היינו: כל נדבה היתה ניתנת בקופה המסוימת לבית האב שהיה עובד

שלם בסלע.

6. סימן הוא לחמשת הביאורים שנאמרו בזה, אך לא ידענו לפרשו.

7. ואם תאמר: יאמרו להם, הרי אם אין המזבח בטל מקרבנות, בהכרח שהובאו קרבנות אחרים ובהם אתם זוכים בבשר ובעור, ולא נגרע חלקכם מחלקנו? ביאר רש"י: ואי משום הנך עולות שהביאו יחידים במשמרות שלנו משום מזלינו הוא.

8. [יש לעיין: וכי מה היו עושים באותם מעות שניתנו בקופת בית האב ולא הצרכו באותו יום לקיץ המזבח, וכי היו ממתנינם עד שאותו בית אב יעבוד שוב לאחר חצי שנה, שהרי כל משמרת היתה עובדת שתי שבועות בשנה?! ועוד, וכי יתכן שיהיה המזבח בטל מקרבנות, ולא יקריבו עולות נדבה על המזבח כיון שבקופה המסוימת לבית האב שבאותו יום אין כסף בקופתו!].

9. נתבאר על פי עולת שלמה, וכן פירש במקדש דוד סוף סימן יט, וזו היא אחת

בשלשה שופרות לשלשת המינים, (10) משום שרבי היא, דאמר: הנודר קטן והביא גדול, לא יצא, נמצא שהנודר עגל אינו יכול להביא פר, וכן בכולם. (11)

ובר פדא אמר:

איתא בתמורה כג ב: זה מדרש דרש יהודיע הכהן, כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם, ילקח בהם עולות [לקיץ המזבח], הבשר לשם ועורות לכהנים.

כנגד:

א. הפרים של חטאות ציבור שאבדו, והפריש אחרים תחתיהם ונמצאו הראשונים, ודינם שירעו הראשונים עד שיסתאבו, ויפלו דמיהם לנדבה.

ב. והאילים [בני שנתיים] של אשם גזילות ואשם מעילות, שאבדו והפרישו אחרים תחתיהם, ונמצאו הראשונים, שדמיהם נופלים לנדבה.

ג. והכבשים [בני שנה] שהובאו לאשם נזיר ואשם מצורע, שאם אבדו ונמצאו יפלו דמיהם לנדבה. (12)

ד. והשעירים של חטאות הציבור שנאבדו קז-א ונמצאו. (1)

ה. והמותרות, כגון מי שמקריב אחד מכל אלו, והפריש מעות לשם כך והוזלו בהמות וניתותרו המעות, שהם הולכים לנדבה.

ו. והמעיה, היא מעה קטנה הקרויה "קלבון", שמוסיפים שנים ששקלו שקליהם בשותפות. (2)

ומפרשת הגמרא: בולחו כל שאר האמוראים כחזקיה [שיהא שלום זה עם זה] לא אמרי בטעם ששת הקופות, משום דלאנצויי לא חיישינן [אין חשש למריבה בין בתי האבות] דכל חד וחד יומיה קא עביד, [כי כל בית אב עושה את מה שנפל לו באותו יום], כלומר, אין זה מן הדין שיתבע בית אב שלא הקרבו קרבנות הנדבה ביומו שיתנו לו מן העורות, כי די לו בעורות שקיבל ביומו משאר

מהוכחותיו שהיחיד מתנדב לקיץ המזבח.

קרבן שלם אלא חצי פר, ולא יצא אף לחכמים, וראה טהרת הקודש ויד בנימין].

10. כן נראה לפרש בפשיטות, שלפי חכמים היה די בשלש קופות לשלשת המינים ודי בקופה לגדול ולא לקטן, וכן נראה בפשיטות מדברי רש"י לקמן בעמוד א ד"ה כיחידאה; אך ראה מה שכתבו התוספות בד"ה ורבי, וצריך תלמוד.

12. ביאר רש"י: ואהכי לא מערב מותריהן עם מותר גזילות ומעילות, משום דלא דמו, דאלו בני שנה ואלו בני שתי שנים, אלו באין לכפר ואלו באין להכשיר.

11. [יש לעיין: ולו יהא שחכמים היא, והרי עד כאן לא אמרו חכמים שהנודר עגל והביא פר, יצא, אלא כשמביא פר שלם במקום עגל, אבל הנודר עגל והביא חצי פר לא שמענו שיצא, ואם כן אם לא היו מחלקים את השופרות, והיה נותן את דמי העגל בשופר של פר, נמצא שלא הביא

1. כתב רש"י: ואין לנו בהמה ניתקת לרעייה אלא אלו, דכבשה ושעירה הבאין לחטאת ציבור ושל יחיד אין ניתקות לרעייה אלא מתות, [וזה היא אחת מחמש חטאות המתות].

2. ראה תוספת ביאור ברש"י.